

Pagaid, kas ir dūkanbēris?, jeb Kā saglabāt latvietību Amerikā

Garezera skola trimdas latviešiem

Jau trešo vasaru ASV Mičiganas štatā, Latviešu centrā «Garezers» pavadīja Līvānu 1. vidusskolas sākumskolas skolotāja, bērnu folkloras kopas «Ceiruleits» vadītāja, Dienvidlatgales folkloras kopu kordinatore Anna Kārkle. Pirms trim gadiem viņa uz Ameriku devās, lai piedalītos nometnes «3 x 3» darbā, bet pagājušajā un šajā vasarā bija uzaicināta par folkloras nodarbību skolotāju Garezera vasaras vidusskolā (GVV) visu klašu skolēniem. Kopā ar mammu GVV par audzinātāju strādāja viņas meita Kristīne, bet dēls Edgars bija audzinātājs 6 – 9 gadus vecu bērnu nometnē. Ar Kārkle ģimeni uz Garezera devās arī Dāvis Stalts, Latvijā pazīstamo folkloras jomas speciālistu Staltu ģimenes atvasē. Dāvis mācīja vēsturi un bija audzinātājs.

GVV pastāv jau 40 gadus, un, kā rāda tās nosaukums, mācību iestāde darbojas vasarās. To nodibinājuši emigrācijā dzīvojošie latvieši. Skola paredzēta latvietības uzturēšanai un saglabāšanai jaunajā emigrantu paaudzē. Istenībā tā ir jau trešā klaidā latviešu paaudze, kas dzimusi un uzaugusi ASV, ikdienā iegūst izglītību Amerikas skolās, piemērojās vietējām dzīves veidam un apstākļiem, un kam ar Latviju ir maz sakaru. Taču vasarās jaunieši četrus piecus gadus pēc kārtas dzīvo un mācās Garezērā, iegūstot plašas zināšanas par Latvijas vēsturi, kultūru, ģeogrāfiju, dabu, mākslu. Garezērā bērni ierodas no dažādām ASV vietām, kur apmetušies viņu vecāki vai vecvecāki, kā arī no Kanādas. Dažs labs skolēns atzīst, ka ceļš uz šo skolu vienā virzienā vien prasa 15 un vairāk stundas. Bez vasaras vidusskolas te darbojas arī sagatavošanas skola, kā arī bērnu nometne un bērnu darbs. GVV mācības notiek no I līdz IV klasei, katrai no tām ir paralēlklases. Garezērā ir vesels ēku komplekss ar administrācijas, mācību, kopmītni, atpūtas un citām telpām, ierīkotas dažādas piemiņas vietas, kas vēltas skolas dibinātājiem un atbalstītājiem. Pastāv dažādas stipendijas un balvas, piemēram, Rūtenbergu piemiņas balva par centību latviešu valodas apgūšanā, Garezera stipendijas un citas. GVV viens no mērķiem audzināšanā definēts šādi: «Esi latvietis pasaulē».

Anna Kārkle stāstīja, ka skolas audzēkņu un darbinieku devīze ir «Dievam un Latvijai». Katrs rīts sācies ar lūgšanu mācītāja vadībā. Šis rīta lūgšanas esot īpaši pārdomātas filozofiskas sarunas par dzīvi, tās beidzoties ar kopīgu tautasdziesmu. Katru otro nedēļu notikuši sveču dievkalpojumi, radot neparastu pārdzīvojumu. Viens no tiem noticis ezera krastā, katram vajadzējis līdzī atņest savu zariņu kopīgam ugunskuram. To visu kuplīnājis Čikāgas latviešu draudzes mācītājs Kristis Kalniņš (Imanta Kalniņa dēls) ar savu viņš jolspēli. Svētdienās notikuši luterāņu, katoļu un baptistu dievkalpojumi Garezera brīvdabas baznīcā. Katru nedēļu organizēti klašu uguns kuri, kurus rūpīgi gatavoja audzēkņi un skolotāji.

● Anna, Kristīne, Edgars un Dāvis latvietību Amerikas latviešu jauniešiem mācīja gan teorētiskās, gan arī praktiskās nodarbībās.

Līvānieši Garezērā

Annai Kārklei neparastas likušās 3. klases audzēkņu un viņu vecāku rīkotās vakariņas visai GVV saimei. Katru gadu tām tiek izvēlēta cita tēma, šovasar tā bijusi saistīta ar Franciju. Šim nolūkam uzbūvēts Eifeļa torņa modelis. Franču stilā bijusi arī mūzika un oficianti, dzērieni un ēdieni. Skolas nobeigumā direktore aicina visus darbiniekus pie sevis uz svinīgām vakariņām.

Latvijas skolotāji sarīkojuši vakaru latviešu stilā, spēlējot latvju danči. Liels notikums bijusi Dziesmu diena, kurā piedalījās «Laimas muzikanti» no Daugavpils. Visi četri latviešu folkloras speciālisti sarīkoja koncertu «Saticsimies tautasdziesmā», kura programmā bija ietvertas dziesmas un dejas no «Ceiruleiņa» repertuāra. Anna Kārkle pieminēja arī labvēlu rīkotās vakariņas, kurās cienāti ar medījumu cepešiem, jo meža dzīvnieku Garezera apkārtnē netrūkst.

Lidojumā uz Mičiganas štatu pavadītas vairāk nekā vienpadsmit stundas. Līvānieši no Rīgas lidoja līdz Varšavai, ceļā pavadot vairāk nekā stundu, bet pēc tam desmit stundās nokļuva līdz ASV.

Stāstot par vietējiem dabas apstākļiem, Anna Kārkle teica, ka valdījis liels karstums, daždien termometra stabiņš sasniedzis pat plus 42 grādu atzīmi. Taču klimats mitrs. Iepriecinājušas krāšņā putna kardināla dziesmas, turpat dzīvojuši arī mazie kolibri. Garezers neesot iedomājams bez rakūniem un seskiem, čūskām un bruņurupučiem, stipri dzelīgām bitēm. Negaisi neparasti ar to, ka zibens grūti pamanāms, toties debesis laistoties baltā gaismā. Lietus gāzot kādu stundu, bet pēc tā lieko ties, ka nekas tāds nav bijis.

Lepni par savu tautību

Garezers iekārtots kā latviešu ciems ar Kurzemes, Latgales, Zemgales un Vidzemes prospektiem, latviski esot ne tikai nosaukumi, bet arī visa vide. Lielākā daļa no jauniešiem, kas mācījās GVV, ir apmeklējuši Latviju. Latvietības ieaudzīšana ir vissvarīgākā lieta, ko Garezera vidus-

skola arī sekmīgi realizē. Katrs absolvents, beidzot skolu, rakstā tā saucamos testamentus, kuros isumā atskatās uz skolā pavadītajiem gadiem.

Lūk, dažas atziņas, kas apkopotas šī gada GVV absolventu žurnālā «Jaunatnes atbalsis»: «Gribu pateikt lielu paldies mammai no visas sirds, ka tu mani audzināji par lepnu latvieti», «Latvietība ir lielākā dāvana, ko esat man devuši», «Es būšu latvietis visu mūžu, manī vienmēr ritēs latviešu asinis», «Es esmu lepna par savu tautību», «Gribu pateikt paldies Dievam, jo esmu laimīgs būt latviešu ģimenē. Gribu pateikties saviem vecākiem, jo viņi audzināja mani par latvieti», «Vasaras GVV vienmēr būs manas dzīves vislabākās vasaras ar maniem draugiem, latvietību un skaisto dabu», «Nezinu, kur ceļš mani vedīs, bet ceru, ka šis ceļš būs pilns latvietības», «Nevaru pateikt, cik laimīga jūtos, ka varu piedalīties latviešu sabiedrībā», «Es gribu pateikties Dievam par latvietību, ģimenei par latvisko audzināšanu, iespēju braukt uz Garezera», «Paldies visiem, kuri ir man palīdzējuši turēt latvietību tuvu pie sirds», «Paldies papam par šo lielo dāvanu, ko esi man devis. Nekad nespēšu to atmaksāt, bet varbūt, lai mana latviešu balss un dvēsele to dara», «Un tā es, absolvējot Garezera, stāvu uz šī dzīves kalna, skatoties nākotnē, un dziedu, lai mana latviešu balss skan tālu un mūžu mūžos». Amerikāniskajā vidē uzaugušajiem bērniem Latvija jāiepazīst no grāmatām, filmām, fotogrāfijām, vecvecāku un skolotāju stāstiem, un tad jau arī rodas tādi jautājumi, kā, piemēram, bet kas tas ir –

dūkanbēris.

Runājot par audzināšanas darbu, Anna Kārkle atzina, ka Garezera vidusskolā tas ir nostādīts ļoti augstā līmenī, morāles normu ieviešanas prasības daudz stingrākas nekā Latvijas skolās. Iekšējās kārtības noteikumos paredzēts, ka audzēkņi nedrīkst viens otru pazemot vai aizskart nedz ar vārdiem, nedz darbiem vai citu rīcību. Skola ir formulējusi, ka necieņa vai pāri darīšana ir jeb-

kāds skatiens, žests, vārdi vai darbi, kas sāpina cita cilvēka ķermeni, jūtas, draudzību, slavu vai mantu. Par necienīgu uzvedību uzskatīta acu bolišana, glūnēšana, baumošana, apsaukšana, kaitināšana, grūstīšanās, pretī runāšana, nepieklājība, draudēšana, izsmiešana, zagšana, vajāšana, iebaidīšana, kaušanās, sišana, spersana un tā tālāk. Augstas prasības skolēnu latviskajā un morālajā audzināšanā izvirzītas viņu skolo-tājiem un audzinātājiem. Audzēkņi nekad nedrīkst būt atstāti bez audzinātāju klātbūtnes, īpaši pastiprināta pieaugušo klātbūtnē laikos un vietās, kur ir paaugstināts risks necienīgai uzvedībai.

Anna Kārkle stāstīja, ka, sarunājoties ar skolotājiem, kuri strādā amerikāņu skolās, viņi atzinuši, ka

arī tajās stingri tiekot ievērotas prasības attiecībā uz morāles normām.

Lūdz atbraukt vēlreiz

Šķiroties no šīs vasaras folkloras nodarbību skolotājas Annas, audzēkņi viņai rakstījuši vēstules kā darba novērtējumu. Daudzas no tām nevainojamā latviešu valodā, daudzas arī tādas, kurās jūtams angļu valodas stils, bet visās ar vārdiem «ļoti, ļoti, ļoti» novērtēta attieksme pret folkloru, tās nodarbībām un aicinājums Annai nākamvasar atkal atgriezties Garezērā. «Mīļā Kārkle kundze, man ļoti ļoti patīk folkloras šo gad. Tur bij daudz ko mācīt. Man ļoti patīk dziedāt un darīt rotaļas. Man ļoti patīk macot par Martiņiem. Mans vis mīļākais rotaļ bij ta kaza un lapsa, kur vis ir apli un vien cilvēk ir āra un vien cilvēk ir vidu apli. Es grib lai tu esi mums foklor skolotāju nākam gad. Krista» «Mīļā Kārkle ģimene! Šogad esmu daudz iemācījusies par latviešu folkloru. Paldies, ka Jūs mums mācījāt jaunus tautas dejas un dziesmas, tie mani ļoti iepriecina. Man arī patīk mācīties par senlatviešu kultūru».

Kārkle ģimene 13. augustā piedalījās GVV 41. mācību vasaras noslēgumā un izlaidumā, bet jau 14. augustā devās mājup. Stāstot par izlaidumu, Anna Kārkle uzsvēra notikuma īpašo svinīgumu, kā arī audzēkņu sniegto koncertu, kurā bijušas ietvertas piecas daļas, kas vēltas Vidzemei, Kurzemei, Latgalei, Zemgalei un Rīgai. Šajā koncertā tautas mūziku vadīja Latvijas pārstāvji Kristīne, Anna, Edgars un Dāvis.

Arī nākamvasar Anna Kārkle plāno doties uz ASV, jo viņai jau ir noslēgts līgums ar GVV par nākamo darba posmu.

L.Rancāne

● REKLĀMA

● REKLĀMA

● REKLĀMA

 Lattelekom

2005. gada 16. novembrī pulksten 13.00,
Rīgā, Valņu ielā 30

**pārdod izolē nekustamo īpašumu
Preiļu rajonā, Aizkalnes pagastā**

• Raiņa ielā b/n, ATC ēka (139 m²)

Objekta izsoles sākuma cena **LVL 5 700**

- Saņemt izsoles nolikumu un reģistrēties izsolei var no 2005. gada 1. oktobra līdz 11. novembrim Rīgā, Audēju ielā 15, 404. kabinetā darba dienās 10.00 – 12.00 un 14.00 – 17.00.
- Maksa par izsoles nolikumu Ls 59 (ar PVN 18%). Maksājuma uzdevumā obligāti jānorāda objekta adrese.
- Reģistrējoties izsolei, jāiesniedz maksājuma uzdevuma oriģināls par drošības naudas (10% no konkrētā objekta izsoles sākuma cenas) pārskaitīšanu SIA Lattelekom.
- Maksājuma veids: pārskaitījums SIA Lattelekom kontā (AS Hansabanka; kods HABALV22; norēķinu konts LV43HABA0140X04000002).

Tālrunis uzziņām – 7055503, 7055349